

Dünden Bugüne SEBİL YÖRÜKLERİ

Kitap İnceleme

UZUNÖZ, A. (2020). Dünden Bugüne Sebil
Yörükleri, *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 1(1)

Geliş Tarihi: 05.06.2020

Kabul Tarihi: 26.06.2020

Abdulkadir UZUNÖZ
Prof. Dr. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi
a.uzunoz@nevsehir.edu.tr
ORCID: 0000-0002-4130-4612

Sebil Yörükleri kitabı, bir kültürün, bir örneklem üzerinden etnografik yaklaşımla nasıl ele alınabileceğini gösteren güzel bir örnektir. 6. Yüzyılda Orta Asya'da ortaya çıkan Oğuz boylarına dayanan Yörükler, Malazgirt Savaşı'ndan sonra Anadolu'ya gelerek, coğrafi faktörlerin ve geleneklerin etkisiyle konar-göçer yaşam ve keçiye dayalı bir kültürü devam ettirmektedirler. Türkiye'de Akdeniz Bölgesinde yaygın olan ekonomik faaliyetlerin başında gelen konar-göçer yaşam tarzı, ilden ile, köyden köye farklı uygulamalar ve farklı kültürel özellikler gösterse de, genel bir çerçeve çizildiğinde bir ağacın farklı dalları gibi benzerlik göstermektedir.

Benzerlikler içinde her boyun, her köyün, coğrafi şartların da etkisiyle kendine özgü özellikler gösterdiği Yörüklerden tarihçilerin Oğuzların Üçoklar koluna mensup olduğunda görüş birliği içinde oldukları Varsak/Farsak Türkmenlerinin kurduğu Sebil, Mersin iline bağlı, il merkezine yaklaşık 100 km uzaklıkta, Toros dağlarının eteklerinde kurulmuş, 1972 yılında kasaba statüsü kazanmış, 2014 Büyükşehir Yasasıyla da 1991 yılında ilçe olan Çamlıyayla'nın mahallesi haline getirilmiştir. Denizden yüksekliği 1150 m. olan Sebil'in ekonomisi tarım, hayvancılık ve orman işçiliğine dayanmaktadır.

Sebil'e ilk yerleşenler Çukurova'nın sıcakından kaçıp yaz aylarını geçirmek üzere gelen ailelerdir. Zamanla kış aylarını da burada geçiren aileler, Sebil'in ilk yerleşim çekirdeğini oluşturmuşlardır. Ancak doğusunda Tarsus Çayı'nın bir kolu olan Kadıncık Vadisi, batısında diğer kolu olan Cehennemdere Vadisi ve kuzeyindeki başı her zaman karlı olan Bolkar dağlarıyla sınırlandırılmış izole bir yaşam sürmeye başlamışlar, Orta Asya'dan getirdikleri

kültürlerini de günümüze kadar korumasını bilmişlerdir. Dünyayla tek iletişim yolu olan güneydeki Tarsus ile, zaten sıcaktan kaçmış olduklarından, resmi işlemlerinin dışında iletişim kurma gereği duymamışlardır.

2000’li yıllarla birlikte yaygınlaşan teknoloji ve iletişim imkanları ile Sebil Yörükleri de dış dünyaya açılmaya, değişim ve dönüşümden etkilenmeye başlamışlardır. Kitapta bu değişim ve dönüşüm ile kültürel özellikler bilimsel bir sistematikle, kültür ve günlük hayatın anlamını çözmeye çalışan, araştırmacının sürecin bir parçası olduğu etnografik yöntemle ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Onbir bölümden oluşan kitabın birinci bölümünde Sebil ve çevresinin coğrafi özellikleri ele alınmaya çalışılmıştır. Yaklaşım olarak kültür coğrafyası çalışması kategorisinde değerlendirebileceğimiz kitapta, birinci bölümde ele alınan coğrafi faktörler konar-göçer yaşam tarzının ortaya çıkmasına da vesile olmuştur.

İkinci bölümde Sebil Yörüklerinin yaşadığı mekân ve mesken özellikleriyle, Yörük aileler ele alınmıştır. Burada Yörüklerin yıl içindeki yerleşim yerleri olan kışlak, yaylak, güzle gibi mekânların özellikleri ile bu mekânların nasıl kullanıldığı örnekleriyle ortaya konulmuştur.

Üçüncü bölümde Yörük kültürünün geçiş safhaları olan doğum, sünnet, askerlik, düğün, ölüm, bayramlar ve hac gibi hem bütün safhalar ayrıntılarıyla ele alınmış, hem de Yörük ailelerden örnekler verilmiştir.

Dördüncü bölümde sosyal hayat ve günlük yaşam ele alınmıştır. Bir konar-göçer ailenin kültürünün en karakteristik özelliklerini görebileceğimiz sosyal hayat ve günlük yaşam pazar ve alışverişten eğlenceye, komşuluk ilişkilerinden misafir ağırlamaya, yemeklerden ibadet ve inanç özelliklerine kadar safha safha ortaya konulmuştur.

Beşinci bölüm sözlü kültür ürünlerinden oluşmaktadır. Türk kültürünün önemli özelliklerinden biri olan sözlü kültüre dayanması Yörük kültüründe daha bariz görülmekte, atasözleri, deyimler, masallar, bilmeceler, maniler ve halk inanışları geniş bir kültürel olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Altıncı bölüm Yörükçülük başlığıyla ele alınmış ve bu başlıkta Yörük kültürünün de temelini oluşturan hayvansal üretim ve keçi yetiştiriciliği bütün ayrıntılarıyla ortaya konulmuştur.

Yedinci bölümde Yörükler ve doğa ilişkisi incelenmiştir. Yıl boyunca doğayla baş başa olan Yörükler bütün iş ve işlemlerinde doğanın dilini çözmek ve buna uygun faaliyette bulunmak zorundadırlar. Bu etkileşim ve iletişim gökyüzünden, yabani hayvanlara, bitkiler ve ağaçlardan genel olarak ormana kadar uzanan geniş ve anlamlı bir ilişkidir.

Sekizinci bölümde Yörükleri doğrudan ve dolaylı olarak ilgilendiren birlikler ele alınmıştır. Doğrudan ilgilendiren birlikler yakın zamanda her ilde kurulmuş olan ‘koyun ve keçi yetiştiricileri birliği’ ile ‘mera birlikleri’; dolaylı olarak ilgilendiren birlikler de ‘çiftçi birlikleri’ ile ‘tarım kooperatifleri’ başta olmak üzere farklı amaçlarla kurulmuş kooperatiflerdir.

Dokuzuncu bölümde Yörüklerin sorunları incelenmiştir. Asıl sorun üretimin yeterince değerlendirilememesi, yani ekonomik sorunlar olmak üzere, eğitim, ormanlardan yararlanmada karşılaşılan sıkıntılar, tarımsal üretim yapan ailelerle yaşanan sıkıntılar, küreselleşen dünyada yaşanan sıkıntılar gibi pek sorunla karşılaşılmaktadır.

Onuncu bölüm sonuç kısmından oluşmakta ve kitabın genel bir değerlendirmesi yapılmaktadır.

Onbirinci bölümde Yörüklerin kullandıkları kelimelerden oluşan bir Lügat oluşturulmuştur. Bu bölümde hem bölgesel hem de yörük kültürüne bağlı ekonomik ve kültürel etkinliğin ortaya çıkardığı kelimeler ortaya konulmuştur.

Özel anlamıyla Oğuzların Farsak boyundan bir Yörük yerleşimi olan Sebil'in konar-göçerliğe bağlı kültürü, genel anlamıyla da Türkiye'de Yörük kültürünü anlamak açısından önemli bir kaynaktır.

Yazar: Ali MEYDAN

Yayınevi: Pegem Akademi

Yayın Tarihi: 01.09.2016

ISBN: 6053185178

Baskı Sayısı: 1. Baskı

Dil: TÜRKÇE

Sayfa Sayısı: 352